

РЕФОРМА СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 347.963

**ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЗОВУ ПРОКУРОРА
(У ПОРЯДКУ ЧАСТИНИ 5 СТАТТІ 23 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРОКУРАТУРУ»)**

Мельник О. В.,
кандидат юридичних наук,
прокурор Орджонікідзевського району
м. Харкова

Руденко М. В.,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правосуддя
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
Заслужений юрист України

Анотація: У статті розглянуто теоретичні і практичні проблеми адміністративного позову прокурора надісланого до суду на захист інтересів громадянина або держави в порядку ч. 5 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру».

Ключові слова: прокурор, адміністративний позов, суд, інтереси громадянина або держави, нормативно-правовий акт, подання.

Аннотация: В статье рассмотрены некоторые теоретические и практические проблемы административного иска прокурора, предъявленного в порядке ч. 5 ст. 23 Закона Украины «О прокуратуре».

Ключевые слова: прокурор, административный иск, суд, интересы гражданина и государства, нормативно-правовой акт, представление.

Annotation: The article examines the theoretical and practical problems of administrative action prosecutor sent to court to protect the interests of citizens and the state in order Part 5 of Article 23 of the Law of Ukraine «On Prosecutor's Office».

Key words: Attorney, administrative claim, the court, the interests of a citizen or state legal act.

Із набранням чинності Закону України від 18 вересня 2012 р. № 5822-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури» [1], прокурор, за наслідками проведення перевірки додержання і застосування законів, наділений повноваженням зі звернення до суду з позовом. Так, за новою редакцією частини 5 статті 23 Закону України «Про прокуратуру» впливає, що у разі відхилення подання прокурора (на виявлені порушення закону) в цілому чи частково або неповідомлення прокурора про результати розгляду цього подання, а також якщо подання не вносилося, прокурор може звернутися до суду щодо:

1) визнання незаконним нормативно-правового акта відповідного органу повністю чи в окремій його частині;

2) визнання протиправним рішення чи окремих його положень і щодо скасування або визнання нечинним рішення чи окремих його положень;

3) визнання протиправними дій чи бездіяльності, зобов'язання вчинити певні дії або утриматися від вчинення певних дій.

Для звернення прокурора з позовом до суду встановлюється 15 денний строк, що обчислюється з дня одержання повідомлення про відхилення подання або в разі неповідомлення прокурора про результати розгляду подання з дня закінчення визначеного прокурором строку для його розгляду (ч. 6 ст. 23

Закону України «Про прокуратуру» (у редакції Закону № 5288 –VI від 18.09.2012 р.)).

З метою забезпечення належної організації нагляду за додержанням і застосуванням законів та підвищення його ефективності, Генеральний прокурор України у наказі № 3гн від 07.11.2012 р. «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів» наказує відповідним прокурорам періодично, але не рідше одного разу на місяць, вивчати законність актів, які видаються Кабінетом Міністрів України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами (пункт 3.1 наказу). У разі виявлення порушень закону прокурорам слід вносити подання, звертатися з позовом (заявою) до суду у т.ч. в порядку та за наявності підстав, передбачених частиною 5 статті 23 Закону України «Про прокуратуру»; за ініціативою відповідного структурного підрозділу представництва брати участь у розгляді такого позову (заяви) у суді (п.п. 12, 19.4 наказу).

В іншому наказі Генерального прокурора України № 6гн від 28.11.2012 р. «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» зазначається, що у разі відхилення подання прокурора, неповідомлення про результати його розгляду, а також якщо подання не вносилося, у Генеральній прокуратурі України та прокуратурах обласного рівня позови в порядку, передбаченому статтею 23 Закону України «Про прокуратуру», необхідно готувати підрозділам, які проводили відповідну перевірку. Участь у розгляді

справ за такими позовами слід забезпечувати підрозділам представництва, за необхідності із залученням працівників підрозділів, які готували позов (п. 12.3 наказу).

Для обліку цієї важливої прокурорської діяльності до звіту про роботу прокурора (Форма № П), затвердженого наказом Генерального прокурора України від 28.11.2012 р. № 121, введено окремий показник «Позови прокурора в порядку ст. 23 Закону України «Про прокуратуру». Отже, на теоретичному і практичному рівнях з'явилося нове родове поняття (нова регламентація) «позов прокурора у порядку частини 5 статті 23 Закону України «Про прокуратуру». Ці нововведення мають настільки велике значення, що вимагає самостійного теоретичного осмислення і прийняття фундаментальних практичних заходів.

Насамперед, звернімо увагу на відмінність цього позову від інших позовів (заяв) прокурора, саме за ознакою набуття прокурором (як суб'єктом владних повноважень) статусу позивача. У листі Генерального прокурора України № 05/1/2 – 648 вих. – 765окв від 21.11.2012 р. «Про організацію представницької діяльності згідно із законодавчими змінами щодо удосконалення діяльності органів прокуратури» зазначено, що таке звернення прокурора до суду за своєю правовою природою не є представницькою діяльністю, а тому його слід відрізнити від права прокурора на подачу позову в інтересах держави без визначення органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах (у разі відсутності такого органу або відсутності у нього повноважень щодо звернення до суду). Ці позови пред'являються прокурором у порядку правозахисної діяльності; при цьому прокурор не визначає, як позивача відповідний орган державної влади або орган місцевого самоврядування, а сам виступає позивачем як суб'єкт владних повноважень.

Доцільно зазначити, що уперше про таку процесуальну конструкцію позову наголошувалося в абзаці другому пункту другого постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 06.03.2008р. № 2 «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ» [2]. Згідно роз'яснення пленуму ВАСУ у разі відхилення (на тій час) протесту прокурора або ухилення від його розгляду прокурор може звернутися із заявою до суду про визнання акта незаконним. У цьому випадку прокурор у адміністративній справі може бути позивачем і не повинен визначати орган чи особу, в інтересах якої він звертається до суду з позовною заявою. Пізніше, у рішенні Конституційного Суду України у справі із конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» від 12.10.2011 р. № 11-рп/2011 [3] зазначалося, що одним із засобів реагування на порушення законів органом чи посадовою особою є звернення прокурора до суду, які конкретизуються в окремих видах судочинства. Отже за висновками КСУ, в Законі передбачено гарантію забезпечення реалізації протесту прокурора,

незалежно від того, принесено його органу чи посадовій особі, шляхом звернення до суду у випадках, коли протест на незаконні рішення, дій чи бездіяльність було відхилено або взагалі залишено без реагування суб'єктом, якому його принесено (п. 2 мотивувальної частини Рішення КС).

Слід зазначити, що на сьогодні такі акти прокурорського реагування, як протест і припис законодавцем скасовані. Замість них введений єдиний акт прокурорського реагування на виявлення порушення закону – подання [4]. Згідно ч. 1 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (у редакції Закону № 5288-VI від 18.09.2012 р.) подання – це акт реагування прокурора на виявлені порушення закону з вимогою (вимогами) щодо:

- 1) усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяли;
- 2) притягнення осіб до передбаченої законом відповідальності;
- 3) відшкодування шкоди;
- 4) скасування нормативно-правового акта, окремих його частин або приведення його у відповідність із законом;
- 5) припинення незаконних дій чи бездіяльності посадових і службових осіб.

Слід відзначити, що подання може бути внесено Прем'єр-міністру України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, міністерствам та іншим центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, військовим частинам, громадським об'єднанням, органам державного нагляду (контролю), посадовим і службовим особам цих органів, підприємствам, установам та організаціям незалежно від форм власності, підпорядкованості чи приналежності, фізичним особам-підприємцям (ч. 2 ст. 23 цього Закону).

Як слушно вважають В. Долежан та М. Косюта, враховуючи поширеність правового нігілізму у владних структурах, навіть досить високого рівня, важко заперечувати доцільність цих заходів, проте з одним застереженням. Відповідно до положень ст. 23 Закону прокурор у поданні може зажадати перегляду лише нормативно-правового акта, тоді як раніше це стосувалося не лише нормативних, а й переважно правових актів індивідуального характеру. Зауважимо при цьому – констатують далі автори, що видання незаконних нормативно-правових актів несе у собі найбільшу загрозу законності, оскільки на їх підставі відхилення від закону, так би мовити, «тиражуються» шляхом видання індивідуальних актів [5].

Відповідний прокурор має бути повідомлений про результати розгляду подання та вжиті заходи у визначений ним строк, що обчислюється з дня отримання подання та не може бути меншим 10 днів. Колегіальний орган, якому внесено подання, повідомляє про день його розгляду прокурору, який вправі особисто взяти участь у засіданні цього органу (ч.ч. 3-4 ст. 23 Закону).

Отже, строк розгляду подання визначає прокурор, але в будь-якому випадку не йдеться про негайне виконання чи припинення діяльності, адже Закон передбачає, що строк розгляду прокурорського

подання не може бути меншим 10 днів із дня його отримання.

Таким чином на підставі статті 23 Закону України «Про прокуратуру» (в редакції Закону № 5288-VI від 18.09.2012 р.) внесення прокурором подання не має обов'язкового характеру, а лише містить вимогу прокурора щодо усунення порушень закону, притягнення осіб до передбаченої законом відповідальності, відшкодування шкоди. Як зазначається у літературі, подання прокурора є рекомендаційно-попереджувальним актом. Обов'язковим дій актом стає у тому випадку, коли є позитивне рішення суду з цього приводу [6].

Щодо зупинення дії рішення суб'єкта владних повноважень, яке оскаржується прокурором у судовому порядку, то така можливість передбачена у відповідних випадках статтею 117 Кодексу адміністративного судочинства України (далі КАС) й розглядається судом за правилами забезпечення адміністративного позову.

Під поняттям «прокурор» у частині третій статті 20 та статтях 21, 23 та 24 цього Закону слід розуміти Генеральний прокурор України, перший заступник, заступники: Генерального прокурора України, прокурора Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованих прокуратур (на правах обласних), їх перші заступники, заступники, міжрайонні прокурори, прокурори міст, районів, районів у містах та прирівняних до них спеціалізованих прокуратур, їх перші заступники та заступники (ч. 2 ст. 56 Закону України «Про прокуратуру» (у редакції Закону № 5288 –VI від 18.09.2012)).

Із нової редакції частини 2 статті 23 Закону України «Про прокуратуру» випливає, що подання, в тому числі, може бути внесено органам місцевого самоврядування. Разом із тим, у силу статті 144 Конституції України рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду. Частиною 10 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними в судовому порядку.

У відповідності до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) від 16.04.2009 року № 7-рп/2009 [7] за змістом частини другої статті 144 Конституції України, частини десятої статті 59 Закону рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються прокурором у встановленому Законом України «Про прокуратуру» порядку з одночасним зверненням до суду. При цьому Конституційний Суд України зазначає, що право прокурора оскаржувати до суду рішення органів

місцевого самоврядування не є абсолютним, оскільки в Основному Законі закріплено, що її норми є нормами прямої дії, а отже, звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, як і право на оскарження в суді рішень органів місцевого самоврядування гарантується безпосередньо на підставі Конституції України кожному (частина третя статті 8, частина друга статті 55).

Зі змісту частини другої статті 144 Конституції України та частини десятої статті 59 Закону вбачається, що рішення органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з мотивів невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними з ініціативи заінтересованих осіб судом загальної юрисдикції, тобто в судовому порядку. Однак, як вважає Конституційний Суд України, це не позбавляє орган місцевого самоврядування права за власною ініціативою або ініціативою інших заінтересованих осіб змінити чи скасувати прийнятий ним правовий акт (у тому числі і з мотивів невідповідності Конституції чи законам України).

Урахування цих та інших законодавчих положень обумовлює наявність двох варіантів дій прокурора з цього приводу. Перший варіант: прокурор вносить подання на незаконний нормативно-правовий акт відповідного органу місцевого самоврядування, який ще не виконаний (на час внесення подання) і таким чином, дія цього акта зупиняється до розгляду подання. В точній відповідності до наведеної вище норми Конституції України прокурор одночасно подає адміністративний позов про визнання незаконним цього акту. Суд же вживає заходів до забезпечення позову. Другий варіант: коли протиправний акт уже виконаний і шкідливі наслідки настали, прокурор одразу подає адміністративний позов, оскільки зупинення виконання незаконного нормативно-правового акта, якщо він виконаний, є безпредметним. Такі підходи можуть застосовуватися і при обранні документів реагування на незаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади [8].

До позовної заяви прокурора про визнання незаконним нормативно-правового акта відповідного органу повністю чи в окремій його частині або визнання протиправним рішень чи окремих його положень або визнання протиправними дій чи бездіяльності, зобов'язання вчинити певні дії або утриматися від вчинення певних дій встановлюються вимоги, передбачені статтями 105, 106 КАС України [9].

У відповідності до статті 50 КАС України суб'єкт владних повноважень може бути позивачем у випадках, встановлених законами України. У зв'язку з цим виникає питання: з якого часу і при яких обставинах прокурор набуває статусу позивача. Це неодноразово було об'єктом теоретичних припущень [10].

Але на сьогодні внесені відповідні зміни до частини 2 статті 60 КАС України, в якій чітко визначено, що в разі відсутності державного органу або відсутності в нього повноважень щодо звернення до адміністративного суду прокурор зазначає про це в

позовній заяві і в такому випадку прокурор набуває статусу позивача.

КАС України встановлені особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень. Правила статті 171 КАС України поширюються на розгляд адміністративних справ щодо:

1) законності (крім конституційності) постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, постанов Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) законності та відповідності правовим актам вищої юридичної сили нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень.

Згідно статті 171 КАС України, в разі відкриття провадження в адміністративній справі щодо оскарження нормативно-правового акта суд зобов'язує відповідача опублікувати оголошення про це у виданні, в якому цей акт був або мав бути офіційно оприлюднений. Адміністративна справа щодо оскарження нормативно-правових актів вирішується протягом розумного строку, але не пізніше одного місяця після відкриття провадження у справі. У виняткових випадках з урахуванням особливостей розгляду справи суд ухвалою може продовжити строк розгляду справи, але не більш як на один місяць.

Суд може визнати нормативно-правовий акт незаконним чи таким, що не відповідає правому акту вищої юридичної сили, повністю або в окремій його частині. Якщо в процесі розгляду справи щодо нормативно-правового акта виявлено незаконність або невідповідність правому акту вищої юридичної сили інших правових актів чи їх окремих положень, крім тих, щодо яких відкрито провадження в адміністративній справі, які впливають на прийняття постанови у справі, суд визнає такі акти чи їх окремі положення незаконними або такими, що не відповідають правому акту вищої юридичної сили.

Дещо узагальнюючи з наведеного приходимо до висновків. Під поняттям «позов прокурора в порядку частини 5 статті 23 Закону України «Про прокуратуру» слід розуміти звернення уповноваженого прокурора, насамперед до адміністративного суду про захист певних прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах, у разі відхилення подання в цілому чи частково або неповідомлення прокурора про результати розгляду подання, а також якщо подання не виносилося. У цих випадках від імені держави прокуратура використовує свій статус суб'єкта владних повноважень для оскарження правових актів, дій чи рішень інших суб'єктів владних повноважень. Подаючи позов, як суб'єкт владних повноважень, прокурор реалізує власну компетенцію, і такі судові справи за його зверненням є адміністративними (абз. 2 пункту 18 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України № 8 від 20.05.2013р.

«Про окремі питання юрисдикції адміністративних справ») [11].

Прокурор вправі у разі відхилення його подання у цілому чи частково або неповідомлення прокурора про результати розгляду подання звернутися й до господарського суду з відповідним позовом, з урахуванням суб'єктного складу сторін спору та вимог статті 12 Господарського процесуального кодексу України щодо підвідомчості справ господарським судам. Зазначене право може бути реалізоване прокурором як одразу після постановлення органом акта (рішення), прийняття посадовою особою рішення, вчинення нею дій або допущення бездіяльності, які прокурор оспорує, так і після використання такого засобу прокурорського реагування, як подання. Отже, саме лише невнесення прокурором подання щодо акта, який суперечить закону, а так само подання стосовно рішення чи дій посадової особи не позбавляє прокурора права на звернення до господарського суду з позовом [12].

Наприклад, прокурор, звертаючись до господарського суду і заявою про визнання правочину недійсним, виступає позивачем або зазначає у ній позивачем державний чи інший орган або установу, організацію, уповноважені здійснювати відповідні функції держави у спірних правовідносинах, наприклад, управляти майном, що є предметом цього правочину, і визначає відповідачами, як правило, сторони за правочином (договором). Виняток можуть становити випадки, коли однією з сторін є названий орган (установа, організація): у такому разі відповідачем визначається друга сторона. У разі, коли учасниками оспорюваного правочину є декілька осіб, а позов подано однією із них, господарський суд має вирішити питання про залучення до участі у справі як відповідачів усіх зазначених осіб (частина перша статті 24 ГПК), - за умови, що склад сторін узгоджуватиметься з вимогами статті 1 названого Кодексу. Якщо правочин вчинено стосовно майна, належного кільком особам на праві спільної часткової власності, інші співвласники згідно зі статтями 358, 361 ЦК України та статтею 27 ГПК залучаються до участі у справі зі спору про визнання такого правочину недійсним. При цьому не дотримання вимог статті 362 ЦК України в разі продажу учасником спільної часткової власності своєї частки іншій особі не є підставою для визнання правочину недійсним, оскільки інші співвласники в цьому випадку вправі вимагати переведення на них прав і обов'язків покупця. Якщо правочин вчинено щодо майна, належного кільком особам на праві спільної сумісної власності, то інші співвласники до участі у справі не залучаються, оскільки правочин з приводу розпорядження спільним майном вважається вчиненим за їх згодою, а за відсутності такої згоди вони відповідно до частини четвертої статті 369 ЦК України можуть подати позов про визнання відповідного правочину недійсним. У силу припису статті 204 ЦК України правомірність правочину презюмується. Отже, обов'язок доведення наявності обставин, з якими закон пов'язує визнання господарським судом оспорюваного правочину недійсним, покладається на позивача (прокурора - в разі подання ним відповідного позову) [13].

Ці новели, кореспондуються з законодавчими змінами внесеними до пункту 11 частини 1 статті 5 Закону України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI «Про судовий збір», згідно якої органи прокуратури звільнені від сплати судового збору як при поданні позову (заяви, подання) у порядку здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді, так і при зверненні до суду з позовом при здійсненні інших повноважень, у тому числі при здійсненні правозахисної діяльності.

Як уже було зазначено на початку статті, частиною шостою статті 23 Закону України «Про прокуратуру» передбачено 15-денний строк для звернення прокурора до суду з позовом із числа тих, що зазначені у частині п'ятій цієї ж статті. Цей строк є процесуальним і в разі його пропуску з поважних причин може бути відновлений господарським судом згідно із статтею 53 ГПК, адміністративним судом згідно із статтею 102 КАС України за заявою прокурора чи з ініціатииви суду. Слід також мати на увазі, що додержання цього строку є обов'язковим лише в тих випадках, коли прокурор звертається з позовом після внесення ним подання згідно із статтею 23 названого Закону.

Таким чином, при зверненні до суду із позовною заявою про визнання нормативно-правового акта незаконним, у разі відхилення подання в цілому чи частково або неповідомлення прокурора про результати розгляду подання, а також якщо подання не вносилося, прокурор діє в якості суб'єкта владних повноважень, якому відмовлено в задоволенні подання. В такому випадку прокурор виступає позивачем, оскільки зазначеною відмовою в задоволенні відповідного подання порушені інтереси держави. Усе викладене переконливо свідчить про наукову обґрунтованість і практичну доцільність цього акту прокурорської діяльності.

Говорячи про це, слід нагадати, що 18-19 вересня 2012 року на 1151-му засіданні Комітету міністрів Ради Європи була прийнята Рекомендація державам-учасницям щодо ролі державних прокурорів за межами системи кримінального правосуддя. Як зазначено в Рекомендації CM/Res (2012)11 від 19.09.2012 р., в різних національних правових системах ця роль може включати представництво загальних або громадських інтересів, надання правової підтримки громадянам під час захисту їхніх прав та свобод, представництво держави в судах, спостереження за державними органами та іншими особами. Характер цієї ролі може відрізнятися у громадському та приватному праві тощо. Якщо державні прокурори виконують наглядові функції стосовно державних, регіональних та місцевих органів влади, а також інших юридичних осіб з метою забезпечення додержання ними закону, вони мають здійснювати свої повноваження у незалежній,

прозорий спосіб, у повній відповідності до принципу верховенства права [15].

ЛІТЕРАТУРА

1. Див.: Закон України «Про прокуратуру» (зі змінами, внесеними Законом України № 5288-VI (5288-17) від 18.09.2012 року // *Голос України*. 28 вересня 2012 року № 182.
2. Див.: *Юридичний вісник України* 12-18 квітня 2008 року, № 15.
3. Див.: *Юридичний вісник України* 12-18 листопада 2011 року, № 45.
4. Див.: Галь А. Прокурорський нагляд за новими стандартами / А. Галь // *Голос України* № 32 (5532), 16 лютого 2013 року.
5. Див.: Косюта М., Долежан В. Черговий стан реформування законодавства про прокуратуру / М. Косюта, В. Долежан // *Вісник прокуратури*. – 2012. – № 10. – С. 16-23.
6. Див.: Кононенко О. Новели законодавства про прокуратуру та адміністративний процес / О. Кононенко // *Вісник Вищого адміністративного суду України*. – 2012. – № 4. – С. 57-65.
7. Див.: *Юридичний вісник України* 16-22 травня 2009 року, № 20.
8. Див.: Долежан В. Адекватність заходів прокурорського реагування / В. Долежан // *Вісник Національної академії прокуратури України*. – 2009. – № 4. – С. 26-29.
9. Див.: Руденко М. Поняття та нормативний зміст позову прокурора до адміністративного суду / М. Руденко // *Вісник прокуратури*. – 2008. – № 1. – С. 55-62.
10. Див.: наприклад: Василевський А. Визначення позивачів при зверненні прокурора до суду з адміністративними позовами / А. Василевський // *Вісник прокуратури*. – 2006. – № 1. – С. 18-22; О. Прасов. Деякі особливості правового статусу прокурора при здійсненні представництва інтересів громадян або держави в адміністративному суді першої інстанції / О. Прасов, І. Сидорчук // *Там само*. – 2009. – № 2. – С. 101-106.
11. Див.: *Юридичний вісник України* 22-28 червня 2013 року № 25.
12. Див.: пункт 7 постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. № 7 «Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським удам» (в редакції постанови Пленуму Вищого господарського суду України № 2 від 16.01.2013) / *Юрид. вісн. України* 9-15 березня 2013 року № 10.
13. Див.: пункт 2.10 постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 р. № 11 «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» // *Юрид. вісн. України* 29 червня – 5 липня 2013 року № 26.
14. Див.: Гаврилук М. Модернізація функцій прокурора із представництва інтересів громадянина та держави в суді / М. Гаврилук // *Вісник прокуратури*. – 2012. – № 12. – С. 27-30.
15. Див.: Дьомін Ю. Зміни до Закону України «Про прокуратуру» - черговий крок на шляху демократичних перетворень / Ю. Дьомін // *Вісник Національної академії прокуратури України*. – 2012. – № 3. – С. 5-8.